

VCH-studiedag over protestanten in wereldoorlog

Kerken bezorgder om

zichzelf dan om joden

R.D.

Van onze kerkredactie

PUTTEN - De kerken in Nederland zijn tijdens de oorlog sterker in het geweer tegen de bezetter gekomen toen hun eigen mensen en scholen bedreigd werden, dan toen het om de joden ging. Dat is tot onze schaamte te zeggen. Dat zei dr. J. J. Ridderbos zaterdag in Putten tijdens een studiedag van de Vereniging van Christen-Historici (VCH), die gewijd was aan het thema "Protestanten in de Tweede Wereldoorlog".

Dr. Ridderbos is onlangs gepromoveerd op een studie naar K. Schilder in de periode 1933-1945. Ridderbos beschouwde het als een tragedie dat Schilder en de gereformeerde verzetman ds. Slomp ("Frits de Zwerver") gescheiden wegen gingen. De eerste concentreerde zich in de tweede helft van de oorlog bijna uitsluitend op dogmatische problemen, de ander op de huisvesting van joden.

Het verzet zou volgens de gereformeerde predikant uit Haren een veel krachtiger impuls gehad kunnen hebben als zij elkaar zouden gevonden hebben en de „ellendige leergeschieden" het beleid van de synode niet zouden hebben bepaald. Schilder zou meer voor de nationale zaak betekend hebben als hij zijn „trotse hoofd" had willen buigen.

Gereformeerde Bond

Volgens dr. B. J. Wiegaraad was de houding van de doorsnee hervormde gereformeerde gericht op „accommodatie", wat iets anders was dan collaboratie. Er heerste onder hen geen antisemitisme, men zag de wegvoering van de joden min of meer als hun eigen straf en door het isolement wisten velen niet wat met hen gebeurde. De Gereformeerde Bond als organisatie heeft zich daarentegen niet erg sterk geprofileerd tegen de bezetter. Zo heeft de Bond zich niet willen uitspreken over het al dan niet wettige van

bod van tien jaar opgelegd.

Ds. J. M. Snoek, gereformeerd predikant, merkte daarentegen op dat ds. Kersten wel in 1942 het telegram aan Seyss-Inquart ondertekende waarin de kerken protesteerden tegen de deportatie van joden. Zijn conclusie was overigens dat de rooms-katholieken het er beter van afbrachten dan hervormden en gereformeerden. Misschien was de rooms kerk qua structuur beter geschikt om verzet te bieden, voor zover de top uit het goede hout was gesneden. De protestantse structuren boden daarentegen meer mogelijkheid om oppositie te voeren. De verzetshouding werd volgens hem niet zozeer gestimuleerd door het in de oorlog opgerichte Convent van Kerken, maar door plaatselijke predikanten en kerkeraden.

Putten

De bijeenkomst werd niet alleen gehouden in Putten maar stond ook in het teken van de wegvoering van de Puttense mannelijke bevolking in 1944. De deportatie van deze bevolking was samen met een ander transport in 1944 een van de dodelijkste transporten, zo stelde dr. Van der Leeuw. Ongeveer 10 procent van deze getransporteerden bracht het er levend van af. Dat was niet zozeer het gevolg van de lijdelijkheid, maar van de extreem zware (werk)omstandigheden in de Duitse kampen, zo stelde dr. Ridderbos.

K. Friso deed tijdens de studiedag verslag van de Putter tragedie, waarin hij ook wees op de geloofskracht van de weggevoerden. „Waar in de kampen niets van God en openbaring te vinden was en mensen beroofd waren van kleren en van hun namen, persoonlijkheid en zelfs van hun beeldrager-zijn van God, begonnen de Psalmen te leven".

● PUTTEN - De Vereniging van Christen-Historici (VCH) kwam zaterdag bijeen in Putten.